

A megkerülhetetlen nem

Messze van, nagyon messze, minden messze van. Nem is tudom, milyen víz ez? Nem a Balaton, nem a Duna, hát akkor micsoda? Valamilyen tenger? Vagy egy parttalan csatorna? A lábam biztosan nem ér le. Kipróbáltam, elsüllyedtem, nyeltem egy kortyot. Gyorsan a hátamra feküdtem, ilyenkor így kell, ezt kell, nem tudom, miért, de utána jobb.

Tempóztam tovább, de nem láttam partot, se elöl, se mögöttem, se jobbra, se balra. Csak a végtelen, selyemsima víztükör. Senki más, csak én. Meg ő valahol. Talán a parton? De kicsoda? Sejtelmem van csak róla, biztosat nem tudok. Csak érzem, hogy vár engem, csak engem vár. Tud róla, hogy jövök. Nem akar tőlem semmit, mégsem hagy cserben. Szüksége van rám annak a nőnek. Ő nem is tudja, milyen nagy szüksége van. Meg kell menteni. Ki kell ragadni, talán el is kell rabolni. Csak velem éljen, csak nekem legyen.

Semmit se látok, nem látok mást, csak a nagy vizet. Őt viszont tudom. Ott van, hetedhét határon túl, hegyek között, egy völgyben, vagy egy várrom magas fokán. Vár, vár, vár. Engem vár.

Süllyedek, soha nem érem el őt.

Aztán hirtelen emelkedni kezdek, már sehol a tenger, semmilyen nagy víz, csak egy szelíd folyó, a part magasában egy gömbölyű kupola peremén, rozoga korlát mentén egyensúlyozunk, akik velem együtt felmerészkedtek ide. Néhányan nevetnek, ők is félelmükben teszik, mások a párjuk kezét szorongatják. Az ég vigyáz ránk, talán egy isten.

A folyón túl lankás dombok ölelte falu vagy egy kisváros. Tízezren is élnek ott, mondja mellettem egy olyan okostojás, aki még ilyen helyen is az útikönyvek adatait böfögi föl, mintha nem volna mindegy, hányan élnek benne, mikor ő is ott él, igen, igen, biztosan arra van. Repülök, sietek hozzá, mintha szárnyaim volnának, de tudom, nincsenek, siklás az űrben, hasmánt...

Hasmánt ébredek, párnám a földön, a takaró a falhoz préselve.

Egyszer csak esni kezd a hó. Szép, sűrű, dús pelyhekben hull. Ilyenkor kell feltenni egy jó lemezt, akár a *Micimackó* számot, hogy hull a hó, és hózik, Micimackó fázik, zik-zik, vagy valami komolyabbat, például egy Beethoven-vonósnégyest, és bámulni kifelé az ablakon, míg be nem sötétedik, míg este nem lesz ebben a komor januárban. Nosza. Se Koncz Zsuzsa, se Beethoven, a Brahms szextett, az a híres darab, ami egy régi francia filmben hallható, és amiért lejártam a lábam, hogy megszerezsem. Felhúzom a hangerőt, belebújok a zenébe, és nem érdekel más. Hallok ugyan neszeget, de úgy vélem, a felső lakó járkal. Hála egy tatározásnak, a gerendákat vasbetonra cserélték, és ha lakótársam ne adj' isten klumpában mászkál, minden lépését halom. De Brahms megóv a világtól, mindentől. Ez is gyávaság volna?

Valaki hátulról befogja a szemem.

Csak Xandra lehet az. Végre!

Bejött, hiszen van kulcsa, megvan a kulcsa.

Brahmsnak annyi. Nézzük egymást. Hallgatunk. Ő töri meg a csendet.

A téli holmimért jöttem. Fázom.

Olyan aranyos, amint bűnbánóan ácsorog előttem, majd a cserépkályhához megy, nekidől. Kedvem volna azonnal odasietni, átölelni, babusgatni. De mosoly-szünet van. Vagy volt.

Kinek kell lépni? Kinek kell ilyenkor az első gesztust megtenni? Melyikünknek kell odamenni, azt mondani, hogy sajnálom, vagy semmit se mondani, csak megfogni a kezét. Megölelni. Félünk a visszautasítástól, hogy a másik ellök, eltolt magától.

Xandra hagyott ott azon a bulin. Ha hinni lehet a barátnője szavának, elment egy akkor megismert akárkivel. Féltékenykedett rám, alaptalanul. Nem mindegy? Ha szeretem, akkor megbocsátok neki. Mit is?

Felállok a fotelból azzal az ürüggyel, hogy feljebb állítom a fűtést, és odamegyek a kályhához. Arrébb húzódik, ügyl rá, nehogy hozzám érjen.

Nem érdekel. Eléje állok, a szemébe nézek, a kékeszöld tükörbe, aztán szép lassan a derekára kulcsolom a kezem. Nem szabadulhat. Nem is akar.

Úgy hiányoztál, susogja.

Te is nekem.

Az ölelésből csók lesz, a kályha szinte már égeti a hátát, nem lehet sokáig bírni.

Gyere, mondom, és terelem, húzom az ágy felé. Leülünk, öleljük egymást, mint akik még soha nem tették ezt. Lerúgja a cipőjét, én pedig lassan, kimért mozdulatokkal lehúzom a lábáról a zokniját. Tenyerembe veszem a talpát, simogatom, melegítem, életet lehelek dermedt ujjaiiba. Egyenként a számba veszem őket. Hétfő, kedd, szerda, csütörtök, péntek, sorolom, aztán a másik lába jön, és jönnek a hónapok. Január, február, március...

Ennyit hiányoztál, mondom kissé szemrehányó hangon.

Tudom, bocsáss meg.

Azt hittem, nem látjuk többé egymást.

Nem bírtam már nélküled.

Én se.

Elfogynak a szavak, gyere, gyere gyorsan, mondjuk egyszerre, és megyünk, együtt indulunk, egymás felé, hogy megszűnjön minden, kollégák, tanárok, nagynénik, szülők, vizsgák, kopogós szomszédok, kéziratok, lemezek, csak te, csak ő, csak mi. Szárnyaink nőnek, repülünk, el innen, a tavaszba, a ragyogásba, a fénybe.

Három napig tartott. Három napig ünnepeltük, hogy újra megtaláltuk egymást. Három napig ki se mozdultunk a lakásból. Nem is lehetett volna. Megdermedt a város, a közlekedés leállt, a tévében néztük a méteres hóakadályokat, falak emelkedtek, fehér falak, csákánnyal vágta utcákat a közlekedőknek. Rendkívüli adásnapot tartott a tévé. A híreik után leadták a *My fair Ladyt*, a musical filmváltozatát. Egymás mellé toltuk a két fotelt, és úgy bámultuk a képernyőt.

Többé nem engedlek el, mondtam a szünetben.

Nem is mennék, nézett rám azzal az angyalian kacér mosolyával.

Odakinn mínusz húsz fok, de mi nem fázunk, csak szeretünk. Barlanglakók letünk. A tévét, a rádiót nem kapcsoljuk be. A telefon működik, de senkit nem hívunk, minket sem hívnak. Magasra csavarjuk a fűtést, és meztelenül járkalunk a lakásban. Nem törődünk senkivel, csak ő velem, én ővele. Szégyenkezünk, nem a meztelenségünk miatt, hanem azokért, akik fáznak, akik nem tudnak hazamenni vagy elindulni otthonról, a zsákfalvak lakóiért, akiknek nem jut kenyér, és talán a vízvezeték is befagyott. De hát mit tehetnénk értük? Valószínűleg semmit sem. Így hát mégse szégyelljük magunkat olyan nagyon. Most tudjuk meg, mit jelent igazából a szerelem. Most tényleg fölöslegessé válik a világ *java darabja*.

Lemezeket hallgatunk, Xandrát szabadegyetemi képzésben részesítem zenetörténetből. Odacsücsül a lemezszekrény elé, egymás után húzogatja ki a korongokat, mindent meg akar hallgatni, amit nem ismer. Azt játsszuk, hogy milyen zenéket vinnénk magunkkal arra a bizonyos lakatlan szigetre. Segíték a választásban. A *Máté passió* feltétlenül köztük lenne, aztán Beethoventől az utolsó vonósnégyesek doboza is, és hát a *Don Giovanni* persze. Csalunk, mert műveket választunk, nem egyes lemezeket, úgyhogy van még két kiadó hely. Kicsit összeveszünk, ő Puccinit szeretne, én meg Bartókot. A *kékszakállú* nélkül nem lehetne meglenni.

Miért olyan nagyon fontos az, kérdezi őszinte kíváncsisággal.

Hallgassuk meg.

Meghallgathatjuk, de mondd meg előbb, miért szereted annyira?

Férfitörténet. Nem az a titka, hogy a kegyetlen várúr megölte az asszonyait. Ha figyelsz a szövegre, rájössz, hogy a régi asszonyok élnek. Nem a valóságban, hanem a férfi emlékeiben. Ez a titok. Nem tud szabadulni tőlük.

És te? Te megszabadultál tőlük?

Azt hiszem.

Hiszed vagy tudod?

Igyekszem elindítani a lemezt.

Nem felelsz?

Tudom, hogy neked senkid sem volt énelőttem, de nekem volt, voltak, de mit számítanak most már?

Nem a szexről beszélek, hanem a szerelemről.

Voltam szerelmes is. Azt hiszem.

Hiszed vagy tudod?

Most azt hiszem, hogy nem voltam, csak most vagyok.

Ezt várta, de ez az igazság is.

Nehezen érünk az ötödik ajtóhoz, meg kell fordítani a lemezt, és legszívesebben levinném utána: nem kellene a könnyek, nem kellene a régi nők, se elevenen, se holtan.

Körüti presszó a találkozásunk színtere Szalánczy Magdával. Elhatároztam, hogy fizetés után azonnal eldobom a számlát, nehogy baj legyen belőle, mint multkorában, Magda azonban nem engedett fizetni, elvégre ő kért szívességet tőlem.

Jó kis kalamajkát kavart, amit írt, mondta, miközben élém csúsztatta a kéziratát. Kikíváncozott, válaszoltam, aztán mindjárt hozzátettem, pártfeladat volt.

Magá is benne van abban a gittegyletben? Nem baj, majd kinövi.

Azon vagyok, nevettem el magam. Amint látja, az első lépéseket már megtettem. Igaza van, mindenben igaza van. Higgye el, régebben ismerem ezt a bejzlit, mint maga. Így mennek a dolgok.

Füzes kolléga is ezt mondta.

Na, hogyha az a link alak egyetért magával, akkor baj van, nagy baj.

Miféle baj, Magda?

Akkor lesz valami, neki mindig jól működött a szimata, mindig tudta, éppen mi a trend.

Mikorra olvassam el?

Amikor akarja. Nem sürgetem, hiszen szívesség.

Inkább kíváncsiság.

Ne telefonáljon. Majd találkozunk, itt vagy máshol.

Konspirálunk?

Nem árt óvatosnak lenni. Az elvtársak, itt megállt, nyelt egyet, bocsánatot kérek, nem akartam megbántani, szóval azok az elvtársak, akik magának egész biztosan nem társai semmilyen elvekben, nem tetszenek nekem, és biztos vagyok benne, én sem tetszem őnekik. Olvasson, aztán beszéljünk.

Hazafelé menet nem tudtam megállni, hogy ne kukkantsak bele már a 12-es buszon. Lapozgattam a gépiratot, ide-oda ugráltam a szövegben.

A kiballgatás minden drámaiságot nélkülözött. A kérdés-feleletek egyhangúan patogtak a levegőtlen hivatali szoba meglepően magas boltívei alatt. Nem sok mondánivalóm volt. Eleinte csakugyan nem értettem, miről van szó egyáltalán, de hát amúgy is a teljes tudatlanságra, a tökéletes tájékozatlanságra adtam fejem.

Szervezkedéssel, lázítással próbáltak vádolni – pontosabban azzal, hogy lakásom rendszeres összejövetelek központjául szolgál. Ezt könnyedén elutasítottam: jól esik, hogy fiatal és kevésbé fiatal barátaim szívesen jönnek hozzám.

Annyira belemerültem, hogy csak az Üllői útnál vettem észre, elfelejtettem leszállni. Hazaérve belevetettem magam a regénybe. Xandra a főiskolára ment, olvashattam kedvemre napestig.

Egyetlen morált ismerek el. A teljesítményét. A megszenvedett munka veritékes eredményét, ám ki biztosította volna mindezért a megérdemelt elismerést? Cinizmushoz és törtetéshez szokott környezetemben hogyan is számíthattam volna sikerre, előrehaladásra? Nincs nagyobb bűn a szememben az ügyeskedésnél, a hízelgő mellébeszélésnél. Nem csoda, hogy magányos maradtam a kollégáim között. Kiszzerű főnökeimet pedig elhúzódva megvettem – hogyan is képzelhettem, hogy ezért nem jár büntetés? Kirúgás nem, de sorozatos megbélyegzés, hogy éppen csak megtűrnek...

Háromszázötven kézzel számozott oldal, kevés javítással. Történet nincs, és mégis van. Sehogyan sem női regény. Nem jelent semmit, hogy írója melyik nemhez tartozik. Egy életút, vidéki gyerekkortól kezdve a pesti egyetemig, 68-as illúziókkal sújtva a kiábrándulásig, a rendőrségi zaklatásokig, barátok, szerelmek, árulások. Estig felfaltam a könyvet, Ciceró mellettem aludt, néha szusszant álmában, talán egerekkel álmodott. Mire Xandra megjött, még vacsorázni is elfelejtettem.

Mi történt, olyan feldúlt vagy? Még nem láttalak ilyennek.

Semmi különös. Csak elolvastam egy regényt.

Film lesz belőle?

Nem hinném. Nem is azért olvastam. A szerző adta ide. Kíváncsi a véleményemre.

Nő?

Az, de irreleváns.

Mi az, hogy irreleváns? Tudod, hogy nem szeretem az idegen szavakat.

Én se. De erre ez a helyes kifejezés, mert teljesen mindegy, hogy férfi írta-e vagy nő.

Akkor nem a szerelemről szól.

Miért, a szerelemről egy nő nem tud írni?

Jobban szeretem, ha erről férfiak írnak. A *Bovarynét* és a *Karenina Annát* is férfiak írták.

Hát igen, Flaubert még azt is mondta, Bovaryné én vagyok.

Na, látod.

Mit? Semmit se látok.

Most van szerelem, vagy nincsen?

A regényben? Van, persze, hogy van. Anélkül egy valamirevaló történet nem áll meg a lábán.

És minálunk? Itt is van szerelem?

Már mellettem állt, odasimult a karosszékhez, melle a fületem csiklandozta.

Régen voltunk együtt.

Szünetet tartott, várta, mit teszek. Én azonban nem tettem semmit. Még mindig Magda regényének hatása alatt álltam. Erre lehajolt, és a fülembé suttopta.

Okozz nekem örömet.

Várta miként reagálok. Szép mondat. Lány még nem mondott ilyet nekem, asszony sem. Az ölembe húztam, és csókolni kezdtem, hosszan, forrón. Aztán nem értük be ennyivel. Közben igyekeztem elfelejteni a regényt, Szalánczy Magda jól formált mondatait, a sorsot, amit a történelemtől kapott, amely folyton bele-bele-szólt az életébe, legtöbbször meglehetősen durván. Míg szeretkeztünk, az járt a fejemben, hogy mégis igaza lehet Rónainak, én tényleg az élet királya vagyok. Igazából semmiféle próbatétel elé nem állított az élet. Sok mindent megkaptam, állást, lakást, amiért másoknak gürcölni kell. Ezt a ragyogó, kedves lányt is a magaménak mondhatom, aki Pannával, korábbi szerelmemmel ellentétben biztosan engem szeret, és nem a saját vágyait. Ül bennem, a szívemben is, és beborít egész lényével, nemcsak gyönyörűen formált melleivel, mindenével, mindenestül az enyém, csak az enyém, az élet királyáé.

A filmgyári hatalomátvétel folyamatosan zajlott. Az utódok, akik Neszmélyi távozása után megragadták a kínálkozó lehetőséget, azaz a hatalmat, szerették volna sóval behinteni az irodákat, hogy még az emlékéit is töröljék az elmúlt évek, évtizedek történéseinek.

Huszonhat évig dirigált az öreg, mondta Szegő Gyuri, akit az új fiúk csatasorba állítottak. Igyekezett összeszedni magát, megfelelni a várakozásoknak. De persze nem voltak várakozások. Én legalábbis nem tapasztaltam semmit. A hatalmat akar-

ták, hogy az alkotmányos monarchia bukása után ők irányíthassanak, megvessék a lábukat az egyre nagyobb bizonytalanságban, hogy ők dönthessenek az eljelen-téktelenedő állami támogatás felhasználásáról. Proletárdiktatúra. Mindenki harca mindenki ellen. Mindegyik rendező ellenség – a másik elől akar filmet csinálni.

Átnéztek rajtam, épphogy megtúrtek. Tudták, milyen viszonyban voltam Neszmélyivel, és olvasták a cikkemet a hétfévi képes újságban. Nem ígérkezett nagy jövő itt a számomra, mégse csináltam semmit. Nem váltottam iparendedélyt, nem akartam antikváriumot nyitni, csak beszéltem róla Vay Bandinak, aki fontolgatta, mi lesz, hogy lesz. Valami történni fog, hajtogatta, Gorbira lehet számítani – csak így becézte a pár éve regnáló szovjet főtitkárt, aki nálunk szinte népszerűbb, mint nagy hazájában.

Ekkor kaptam levelet Amerikából, végre írt az egykori barátom, beszámolt róla, mi történt velük, amióta elmentek innen.

Mérlegelve az otthoni körülményeket, úgy döntöttünk, hogy itt telepszünk le. Letettem egy vizsgát, amely érvényesítette a diplomámat erre az országra. Szándékom itt az orvosi gyakorlatban működni – úristen, ilyen hamar elfelejtett magyarul! Pillanatnyilag Mary – nem Mari – is, és én is fogyatékos és autista gyerekekkel foglalkozunk. Nagyon sokat, a szó szoros értelmében éjjel-nappal dolgozunk. Közben a bevándorlási papírokat intézzük. Az ügyintézés rendkívül hosszadalmas és bonyolult.

Írd meg te is, hogy megy a sorod, mivel foglalkozol. Jövő nyáron talán sikerül hazalátogatni majd, s akkor megkereslek. Végül egy kérés. Jó lenne, ha utána tudnál nézni, hogy magyar filmek (Jancsó, Huszárík, Szabó István) és esetleg francia és cseh új hullámos filmek hozzáférhetőek-e amerikai szabványú VHS-kazettán.

A gyakori költözések miatt béreltünk egy postafiókot. Röbej, hogy otthon buszonvalahány évig éltem ugyanabban a szobában, ugyanazon íróasztal mellett, itt meg már nem is tudom, hányadik helyre költöttünk, úgyhogy most ez a levelezési címünk:

P.O. BOX 456

East Falmouth, MA 02536

Ide tudsz írni.

Nem írtam; nem tudtam, mit írni. Amit írhattam volna, a mi közöm hozzá kalapjába tartozik. Tehetnék szemrehányást egykori legjobb barátomnak? Levélben könnyebb lenne, de nem lenne értelme. Addig kellett volna, amíg itthon éltek, amíg a szemébe nézhettem volna, amíg mondhattam volna, mit művelsz, te marha!

Ez a vonat elment. Ő is elment, családotul. Most gyarapítja az amerikás magyarok számát. Majd Marika, bocsánat, Mary, szül sok kis Johnnyt – Katherine már megvan.

Jancsó kellene meg Huszárík kellene. Kíváncsiságból megkérdeztem egy technikust a gyárban. Kiderült, lehet ilyesmit csináltatni, tud valakit, akinek erre is van gépe, de borsos árat számol az átírásért. Zénó majd csak meglesz valahogy a magyar újhullám nélkül. Mi is megvagyunk. Huszárík halott, Jancsó éppen nem forgat. Kívár vagy nem kap pénzt, nem lehet tudni. Mindenki vár. Erős dokumentumfilmek születnek, de róluk már Zénó mit sem tud, neki a múlt kell, de az „így jöttemek” kora lejárt, az így mentünk el ideje járja. Néha felteszem magamnak a

kérdést, miért maradtam itt, aztán elhárítom, hogy ez egyáltalán felmerül. Miért mentem volna el? És egyáltalán, hová? Ez talán a kényelmes hazaszeretet? Az akard, amit lehet világa? Mert nem tudok tisztességesen egy idegen nyelven sem. Meg aztán mit csinálhatna egy magyar bölcsész Bécsben, Münchenben vagy Párizsban? No, ott igen, ott lenne mit. Ülnék egész nap a Cinémathèque-ben, és nézném a filmeket, mint Godard-ék tették annak idején, mint mi ugyanakkor az Egyetemi Színpadon.

Ciceró rakoncátlankodik, rájön megint a bolondóra. Össze-vissza száguld a szobában, szétdúlja a szőnyeget, felugrik az ablakpárkányra, beüti a buta fejét az átlátszó üvegbe, szerencsére nem történik nagyobb baj, nem törik be az ablak, nem folyik vér.

El kell vinni megoperáltatni, jegyzi meg Xandra, miközben még Zénó sorsán mélézom. Érdekes, a magamé kevésbé izgat, pedig létezik, lesz énnekem sorsom nemsokára, ha eddig nem lett volna.

Hogy hová, ébredek rá Xandra célzásának lényegére. Igen, itt az ideje, el kell vetetni a férfiasságát, hogy finoman fogalmazzak.

Nézz utána, hol csinálnak ilyesmit.

Sajnálom szegény cicát, de hát valóban nemcsak oltatni kell, mondta vagy egy éve az állatorvos, hanem ha elkezd spriccelni, akkor...

Végül Xandra viszi el, én csak pénzt adok taxira meg a műtét költségeire. Nem vagyok jelen, amikor az esemény megtörténik. Már megint nem vagyok jelen. De hát fontos ez? Mindenhol ott kell lenni?

A cica alszik a kosarában, amikor visszatér, de erős a szervezete, nemsokára kímászik, elindul a tálkája felé, de váratlanul az oldalára dől, mint egy tőkesúly nélküli vitorlás. Dolgozik még benne az altató, de pár óra múlva vidáman hajkurász egy legyet, az nekirepül az ablaknak, Ciceró utána, beszorítja, lecsapja, elfogyasztja. Kis undorral figyelem ezt a létharcot. Az ember formájúak között is így megy, valamivel civilizáltabban. Lehet, hogy nemsokára én is sorra kerülök.

De most tavasz van, ragyog minden. Kimegyünk a zöldbe, a Nagyrétre, ahol pár éve egy forgatáson éppen őt keresgéltem a statiszták között. Egy kisebb vidámpark is kitelepült, van minióriáskerék, halászat, céllövölde. Új oldaláról ismerem meg a barátnőmet. Befizeti magát, és fél szemére hunyorítva lövöldözni kezd a hurkapálcikákra. Egyet el is talál, egy kacsintó Szandokan baba a nyereségye, nem tudunk mit csinálni vele, Xandra egy törökmézet nyalogató kisfiú kezébe nyomja. Kezdek félni tőle; nem szabad fegyvert adni a kezébe, jó, hogy túladtam azon a karabélyon, igaz, micsoda kalamitások árán, még neki sem meséltem el.

Megint rosszul vizsgálom. Felülünk az óriáskerékre. Még hogy óriás! Alig tíz méter a legmagasabb pontja, de nekem ez is sok. Mintha megint repülőn ülnék; menthetetlenül földi lény vagyok, de talán nem földhöz ragadt.

Xandra csalódása után bevesszük magunkat a Hárshegyi erdőbe. Addig-addig megyünk, míg kibomlik a sűrűből egy parányi tisztás.

Napozni szeretnék, mondja Xandra.

Hozhattunk volna pokrócot.

Minek?

Kigombolja a blúzát, és leteríti a fűbe. Majd a szoknyájával ugyanezt teszi.

Néz rám azokkal az ártatlan macskaszemeivel.

Gyere, mire vársz?

Aztán, ahogy van, a semmi kis bugyijában végigdől a hevenyészett derékaljon. Azt nem veti le.

Szalánczy Magda keres, mert én is kerestem őt. Beszélgetni szeretnék a könyvéről, jobban mondva a kéziratáról, ám biztos vagyok benne, hogy ebből egyszer valahol, ha nem itt, Budapesten, akkor máshol kötet lesz.

Igen ám, de hol beszélgessünk. A gyárban mostanában nem láttam, valamiért kerül a helyet. Hozzám nem akarom hívni, Xandra miatt sem, akkor marad a nyilvánosság, valahol, ahol nem fülelnek ránk. Úgy látszik, már nekem is üldözési mániám lett, mikor Magda virágnyelven értésekre adta, ne mondjam ki, miért akarunk találkozni.

Végül a Múzeum kertnél maradtunk. Körbejártuk az épületet, és leültünk a kis játszótér mellett, mintha csak gyereksétáltatók lennénk.

Nézzé azt a csúszdát! Az ilyesmi mindig kikészít. Hogy lehet kőből csinálni, és milyen meredek.

Legyintett, abbahagyta a bosszankodást, témát váltott.

Mit művelnek az utódok?

Tényleg, most jöttem rá az összefüggésre. Mióta Neszmélyi elment a gyárból, ő sem jár a büfébe. Persze ebből nem lehet levonni semmilyen mély értelmű következtetést.

Kifelé áll a rudam onnan.

Milyen nyelveket tud?

Magyarul.

Hát az kevés a túléléshez. Figyelje meg, itt pár év múlva az angol lesz a nyelvi hatalom. Én is megnézhetem magam a francia tudásommal.

Mióta leültünk, még egy gyerek se csúszott le a simára csiszolódott öntvényen.

Nohát, mondja, ne kíméljen. Ha már vette a fáradságot, és elolvasta, joga van rosszat is mondani. De nem kötelező.

Nevetett, és elhallgatott.

Tetszett.

Lehetne kissé bővebben.

Persze, de inkább kérdeznék.

Ó, az óvatos dramaturg! Hát kérdezzen csak. Állok elébe.

Minden úgy történt, ahogy leírta?

Frászkarikát! Hogy kérdezhet ilyet egy írójelölt? Mert ugye nem tett le a szándékáról.

Ráztam a fejem, hogy nem, illetve, hogy igen, szeretnék az lenni.

Nem tanították az egyetemen, hogy a szerző nem azonos a szövegével?

Hümmögtem valamit.

Persze a marxisták csak az objektív valóságot tisztelik. Amit megír az ember, nem biztos, hogy megélte. De ha mégis, akkor sosem úgy írja meg, mert az nem irodalom, az napló vagy emlékirat. Hát persze, hogy mindennek van valami valóságalapja, de az nem érdekes.

De mit szólnak azok, akik felismerik magukat a sztoriban?

Mit szólnak? Nem érdekel. Toll a fülükbe...

Nevettem.

Mi az, nem hallotta még ezt a szólást? Semmi közük hozzá, a regényben nem Kovács István szerepel, hanem az ő égi mása. Na, ez kicsit nagyképpően hangzott. De tudja meg, hogy aki a regényben beszél, az nem én vagyok. Az egy hang. Ezt persze nem tanítják, mert nem tudják. Olvasni kéne a franciákat, egy kis strukturalizmust, amit a vén salabakterek kiátkoztak. Mit nekik Saussure! Minden történetben hárman vagyunk, legalább hárman. Manapság a szexben is, de ez nem tartozik ide. Tehát az író, azaz én magam, az elbeszélő, aki a sztorit meséli és a főhős három különböző egyén, még akkor is, ha közülük csak egy jár két lábon, és itt oktatgatja az olvasóját, aki a negyedik lehetne, a befogadó, de egy büdös szót se szól, ahelyett, hogy elmondaná, mit gondol arról, amit olvasott.

Elhallgatott, és rám meredt. Most már kellett mondanom valamit.

Magda, tényleg csápolt Rákosi elvtársnak?

Megint kérdez. Erről nem tud leszokni. Úgy hittünk benne, mint az angyalok az úristennek. Tizennyolc múltam, és egy vidéki lány a fővárosi VIT-en. Tudja mi volt az nekem? Egy álom. Jöttem a kis alföldi falumból, és azt éreztem, hogy a miénk lesz az a világ, ami készül lenni.

Tudjuk, mi lett.

Aztán nem vettek fel újságíró szakra, betelt a keretszám. Átirányítottak vegyésznek, engem. De tanultam, hogy ki ne bukjak, hogy ne hozzak szégyent a szüleim fejére.

Mégis abbahagyta.

Hazahívtak. 54-ben apám kilépett a csoportból, újra egyéni gazda lett. Kellott a munkáskéz.

Szépen van megírva, hogyan ment férjhez – először és utoljára.

Maga nyilván nem élt falun. Nem érezte a nyomást, ami az emberre hárult. Addig járt utánam, mire összeírtak minket. Nem tudtam szabadulni tőle, folyton jött hozzánk. Pestre nem menekülhettem, ugyanová?

56-ban mégis ott volt a Kossuth téren.

Ott. Ott is maradhattam volna. Mellettem találta el egy golyó a férjemet. Képzelheti.

Úgy írta meg, mintha mással történt volna.

Zokogtam, dühöngtem, úgy vonszoltak be az árkádok alá, és Gyuri ott feküdt a többiekkel.

Miatta nem ment férjhez aztán?

Elegem volt, elegendő lett mindenből. Mint egy hajszott vad, próbáltam kitörni innen, neki a határnak. Engem is lelőhettek volna.

Az egyik legszebb rész a regényben, amikor a Bécs melletti gyűjtőtáborban megbeszéli önmagával, hogy mit csináljon, merre tovább...

Aminek az lett a vége, hogy visszajöttem.

Megbánta?

Párszor, igen. De aztán eszembe jutott, hogy hiába lejt a Rue de Buci sarkán a járda, sosem lett volna belőlem francia író.

Magának az lehetett az ötvenes évek, mint nekünk a hatvanas.

Az illúziók, Dávid, az illúziók.

Nem egészen. 68 nem illúzió, egy lehetőség, egy nagy, kimaradt lehetőség.
Ne higgye! Már korábban eldördültek a figyelmeztető lövések.
Mire gondol? Miféle lövések?
Memphisre meg Los Angelesre.
Luther Kingre és Bobbyra?
Már akkor vége lett a hatvanas éveknek. Sőt, korábban. Már Dallasban.
Nem tudtam mit mondani. Erre nem gondoltam még.
Hogy Brezsnyev elvtárs a forró dróton felhívta Johnson elnök urat. Micsoda cinizmusa a történelemnek!
Hogyhogy felhívta?
Augusztus 19-én zajlott a beszélgetés. Nehogy a NATO beszarjon a csehszlovákiai bevonulás miatt, és ők is meginduljanak.
Ezt nem írta bele.
Még csak az kéne. Így is elég reménytelen a kiadása.
Beadta valahová?
Be, mindkét helyre. Az egyiket álnéven. Nem válaszolnak. Már hónapok óta.
Lehalkította a hangját.
Arra gondoltam, hogy kiküldöm. Érti?
Bambán nézhettem.
Külföldre.
Bólintottam.
Jöjjön, meghívom egy kávéra. Meséljen a kis barátnőjéről, ha már a regényemről nem tudtam meg semmit magától.

A vendégzöveg Bíró Yvette *Futó* című regényéből való.

